

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра економічної кібернетики і математичного моделювання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Д.В. Бабенко

«07» 07 2021 р.

Гарант освітньої програми

О.І.Котикова

«07» 07 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМЕТРИЯ

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма «Менеджмент» початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти «Молодший бакалавр»
Освітній ступінь	четвертий
Семестр	денна
Форма здобуття освіти	Тищенко Світлана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
Викладач	email: tyschenko@mnaeu.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри економічної кібернетики і математичного моделювання

Протокол № 11 від «03» червня 2021 року

Завідувач кафедри

В.П. Ключан

Схвалено науково-методичною комісією факультету менеджменту

Протокол № 10 від «15» червня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Г.В. Коваленко

Схвалено на засіданні вченої ради факультету менеджменту

Протокол № 11 від «30» червня 2021 року

Голова вченої ради

О.В. Шебаніна

Миколаїв
2021

1. Призначення навчальної дисципліни	<p>Економетрія є основою для формування у майбутніх менеджерів сучасного економічного мислення та спеціальних знань з використання системного та процесного аналізу, різних методів економетричного аналізу як складової підтримки прийняття рішень щодо економічних об'єктів різної складності, ієрархії та організації.</p> <p>Запропонований курс має озброїти користувачів інформації знаннями методології та методики дослідження взаємозв'язків між економічними змінними, оцінювання точності та адекватності економетричних моделей, проведення економічної інтерпретації результатів економетричного моделювання. Знання, здобуті під час вивчення економетрії, можуть широко використовуватись у менеджменті, маркетингу, аналізу сучасних проблем вітчизняної та світової економіки.</p>	
2. Мета навчальної дисципліни	<p><i>Метою</i> вивчення дисципліни «Економетрія» є досконале опанування майбутніми фахівцями науково-методичних знань та аналітико-розрахункових навичок з аналізу реальних економічних систем і процесів, що в них відбуваються, за допомогою економетричних методів і моделей, їх застосування при прийнятті науково обгрунтованих управлінських рішень.</p>	
3. Компетентності	<p>Інтегральна компетентність</p> <p>ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 7. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 8. Здатність до навчання, самоорганізації та самокритики.</p> <p>СК 5. Здатність використовувати математичний інструментарій для розв'язання прикладних економічних завдань у сфері управління.</p>	
4. Програмні результати навчання	<p>ПРН 6. Використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології для розв'язання професійних завдань.</p> <p>ПРН10. Використовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних завдань у сфері управління.</p> <p>ПРН13. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.</p>	
5. Опис навчальної дисципліни	<p>Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекції - практичні заняття - самостійна робота 	<p>120 год. / 4,0 кред.</p> <p>28 год. / 0,93 кред.</p> <p>28 год. / 0,93 кред.</p> <p>64 год. / 2,14 кред.</p>

Календарний план *				
№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		лз	пз	сам. робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Математичне моделювання. Парна лінійна та нелінійна економетрична модель				
1.	Тема 1. Предмет, методи і завдання курсу «Економетрія»	2	2	4
2.	Тема 2. Основи економетричного моделювання	2	2	6
3.	Тема 3. Методи побудови парної лінійної моделі	2	2	4
4.	Тема 4. Методи побудови парної нелінійної моделі	2	2	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Загальна лінійна економетрична модель				
5.	Тема 5. Методи побудови множинної лінійної моделі	2	2	8
6.	Тема 6. Методи побудови множинної нелінійної моделі	4	4	8
7.	Тема 7. Економетричні моделі на основі системи одночасних структурних рівнянь	4	4	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Мультиколінеарність. Гомо- і гетероскедастичності. Автокореляція				
8.	Тема 8. Мультиколінеарність	2	2	6
9.	Тема 9. Гомо- та гетероскедастичність	4	4	8
10.	Тема 10. Автокореляція. Методи побудови моделі з автокорельованими залишками	4	4	8
Всього годин по навчальній дисципліні		28	28	64
* Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу				
6. Порядок та критерії оцінювання	<p>Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Миколаївському національному аграрному університеті, Положення про порядок оцінювання здобувачів вищої освіти у Миколаївському національному аграрному університеті.</p> <p>Оцінювання поточної навчальної діяльності. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Економетрія» проводиться за такими критеріями: систематичність роботи на лекційних та практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, результати виконання і захисту практичних робіт та інше. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими: тестування, виконання контрольних робіт, індивідуальних робіт, підготовка презентацій з обраної тематики і включають контроль теоретичної і практичної підготовки.</p> <p>Оцінювання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти. Бали за індивідуальні завдання нараховуються здобувачеві лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань залежить від їх об'єму та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність.</p> <p>Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Самостійна робота здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється</p>			

при підсумковому контролі.
Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Економетрія» здійснюється шляхом складання заліку через розв'язування розрахунково-аналітичних завдань. До заліку допускається здобувач вищої освіти, який виконав всі представлені завдання. Для можливості отримання необхідної кількості балів розроблено індивідуальні завдання по кожній з тем дисципліни в системі дистанційного навчання MOODLE.
 Творча робота здобувача оцінюється кафедрою економічної кібернетики і математичного моделювання і вклучає участь в науково-дослідній роботі.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	8	8	Аудиторна робота:					
			– опитування на заняттях;	4	1,5	2	6	8
			– виконання практичних завдань;	3	2	3	6	9
			– доповіді з презентаціями;	1	3	3	3	3
			Самостійна робота:					
			– опрацювання окремих питань тем;	2	0	1	0	2
			– виконання лабораторних робіт;	2	1	3	2	6
– тестування в moodle;	2	0,5	1	1	2			
– підготовка презентацій	1	1	2	1	2			
			Разом:				19	32
2	10	10	Аудиторна робота:					
			– опитування на заняттях;	2	1,5	2	3	4
			– виконання практичних завдань;	2	2	3	4	6
			– доповіді з презентаціями;	1	5	5	5	5
			– контрольна робота;	1	3	5	3	5
			Самостійна робота:					
			– опрацювання окремих питань тем;	2	0	1	0	2
– тестування в moodle;	2	0,5	1	1	2			
– підготовка тез доповіді на конференцію;	1	3	4	3	4			
– виконання лабораторних робіт;	2	1	3	2	6			
			Разом:				21	34
3	10	10	Аудиторна робота:					
			– опитування на заняттях;	2	1,5	2	3	4
			– виконання практичних					

	завдань;	2	2	3	4	6
	– доповіді з презентаціями;	1	3	4	3	4
	Самостійна робота:					
	– опрацювання окремих питань тем;	2	0	1	0	2
	– виконання лабораторних робіт;	3	1	3	3	9
	– підготовка наукової статті	1	7	9	7	9
	Разом:				20	34
Всього по дисципліні					60	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика курсу

Політика курсу визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Дотримуватися етики поведінки, яка прописана у Кодексі академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті. Пропущені заняття відпрацьовувати відповідно затвердженого графіку консультацій. Академічна недоброчесність є несумісними з принципами викладання курсу, з чим здобувачі вищої освіти ознайомлюються під час першого заняття. Додаткові вимоги формулюються викладачем враховуючи специфіку навчальної дисципліни.

Основні принципи проведення занять:

- відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку;

- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;

- різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над вирішенням завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді;

- курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання;

- протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи інформуванням додатково.

8. Інформаційні джерела

Базова література

1. Гур'янова Л.С. Економетрика : навч. посіб. /Л.С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, О. А. Сергієнко та ін.– Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 389 с.
2. Диха М. В., Мороз В. С. Економетрія :навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 206 с.
- 3.Економетрія. Лабораторний практикум в EXCEL:навч. посіб. / [В.С. Шобанін, О.В.Шобаніна, С.І.Тищенко та ін.] – Миколаїв: МДАУ, 2012. – 480 с.
3. Економетрія : курс лекцій для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» денної форми навчання / уклад. : О. В. Шобаніна, С. І. Тищенко, В. П. Клочан та ін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 102 с.
4. Економетрія : методичні рекомендації та завдання для практичних занять здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» денної форми навчання / уклад. : О. В. Шобаніна, С. І. Тищенко, В. П. Клочан та ін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 43 с.
- 5.Економетрія : тестові завдання для поточного і підсумкового контролю та самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної форми навчання освітнього ступеня «молодший бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» / уклад. : О. В. Шобаніна, С. І. Тищенко, В. П. Клочан та ін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 36 с.
6. Наконечний С. І. Економетрія. / С. І. Наконечний, Т. О. Терещенко. – К. : ХНЕУ, 2006. – 528 с
7. Руська Р. В. Економетрика : навч. посіб. / Р. В. Руська. – Тернопіль : Тайп, 2012. – 224с.
8. Прикладна економетрика :навч. посіб. : у двох частинах. Частина I : / Л. С. Гур'янова та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 235 с.
9. Скрипник А. В., Негрей М. В. Економетрика :навч. посібник. Київ: КОМПРИНТ, 2017. 272 с.
10. Скрипник А. В., Жерлцін Д. М., Нам'ясенко Ю. О. Економетрика з R :навчальний посібник. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2020. 251 с.

Допоміжна література

- 1.Економетрія. Модуль 1 «Побудова та дослідження двофакторної економетричної моделі» : метод. реком. для самост. роботи студ. денної форми навчання обліково-фінансового ф-ту та ф-ту менеджменту / [О.В.Шобаніна, С.І.Тищенко, М.А. Домаскіна та ін.] – Миколаїв: МНАУ, 2010. - 130 с.
- 2.Економетрія. Модуль 2 «Побудова та дослідження багатофакторної економетричної моделі»: метод. реком. для самост. роботи студ. денної форми навчання обліково-фінансового ф-ту та ф-ту менеджменту / [О.В.Шобаніна, С.І.Тищенко, М.А. Домаскіна та ін.] – Миколаїв: МНАУ, 2011. – 166 с.
- 3.Економетрія. Модуль 3 «Побудова та дослідження економетричної моделі за наявності мультиколінеарності, гетероскедастичності та автокореляції»: метод. реком. для самост. роботи студ. денної форми навчання обліково-фінансового ф-ту та ф-ту менеджменту / [О.В.Шобаніна, С.І.Тищенко, М.А. Домаскіна та ін.] – Миколаїв: МНАУ, 2011. – 190 с.
4. Карімов Г.І. Моделювання та прогнозування в управлінні: навч. посіб./

	<p>Г.І.Карімов - Кам'янське: ДДТУ, 2018.-163 с.</p> <p>5. Козьменко О. В. Економіко-математичні методи та моделі (економетрика): навч. посіб. / О.В.Козьменко – Суми: Університетська книга, 2018. – 406 с.</p> <p>6. Конспект лекцій з дисципліни «Економетрика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» / Укл.: І.К. Карімов, Г.І. Карімов– Кам'янське: ДДТУ, 2016.- 60 с.</p> <p>7. Лук'яненко І., Краснікова Л. Економетрика: практикум з використанням комп'ютера/ І.Лук'яненко, Л.Краснікова - К.: Товариство "Знання",1998.-220с.</p> <p>8. Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Економетрика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент» / Укл.: І.К. Карімов, Г.І. Карімов – Кам'янське: ДДТУ, 2016.- 30 с.</p> <p>9. Tischenko S. Econometric analysis of the crops' production prime cost in steppe zone / Alla Zhorova, Svetlana Tischenko // Management theory and studies for rural business and infrastructure development Vol. 36, No. 1. – 2014. – С. 988-996</p> <p>Інформаційні ресурси</p> <p>1. Офіційний сайт Державної служби статистики України : веб-сайт. URL : http://ukrstat.gov.ua (дата звернення: 29.04.2021).</p> <p>2. Офіційний сайт Обласного управління статистики в Миколаївській області : веб-сайт. URL : http://mk.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 29.04.2021).</p> <p>3. Офіційний сайт Міністерства економіки України : веб-сайт. URL : https://me.gov.ua (дата звернення: 29.04.2021).</p> <p>4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : веб-сайт. URL : https://www.mof.gov.ua/uk (дата звернення: 29.04.2021).</p> <p>Законодавчо-нормативні акти</p> <p>1. Про державну статистику : Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ. Дата оновлення 19.04.2014. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text (дата звернення 10.04.2021).</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у Миколаївському національному аграрному університеті із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувачів вищої освіти (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.</p> <p>Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються різні види та форми навчання, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості. В університеті є пандус, кнопка виклику, а також особа, яка безпосередньо забезпечує інтеграцію споживачів вищої освіти з особливими освітніми</p>

	потребами.
10. Доступ до матеріалів навчання	Необхідне навчально-методичне забезпечення курсу розміщено в друкованому та електронному вигляді в бібліотеці МНАУ у вільному доступі, а також на офіційному сайті МНАУ. Доступ до матеріалів навчання: https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2707

Силабус навчальної дисципліни розроблено:

канд. пед. наук, доцент

С.І.Тищенко